

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗМІСТУ ОСВІТИ
АКАДЕМІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

Затверджую:

Директор Інституту інноваційних технологій і
змісту освіти

О. А. Удод

“ _____ ” _____ 2013 року

Навчальна програма
З ОСНОВ МЕДІГРАМОТНОСТІ
8 (9) клас (пропедевтичний курс).
35 годин.

Київ 2013

Розробники: Коваленко Павло Олександрович, вчитель медіакультури Запорізького Січового колегіуму-інтернату та Мокрогуз Олександр Петрович, доцент кафедри суспільних дисциплін Чернігівського ОІППО, к.п.н.

Для використання в навчальному процесі загальноосвітніх шкіл.

Програма ухвалена Науково-методичною комісією галузі знань "Журналістика та інформація" Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України

Протокол від "12" червня 2013 року № 56

Видано за сприяння Міжнародного фонду «Відродження»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний розвиток мультимедійних засобів масової комунікації обумовлює утворення нових форм життєдіяльності людини, новий досвід спілкування і співіснування.

Розвиток сучасних медіа, широке упровадження інтерактивних систем комунікації спричинює зміни у ставленні учнів до оточуючого світу і потребує цілеспрямованої їх підготовки до вмілого і безпечного користування інформаційно-комунікаційними технологіями та системами мас-медіа, що пояснює гостру необхідність у розвитку медіаосвіти, адже учень школи не завжди готовий аналізувати вплив медіа і маніпулятивні її можливості.

Медіаосвіта (англ. *media education* від лат. *media*) – напрям у педагогіці, спрямований на вивчення закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео, інтернет-медіа тощо).

Медіаосвіта в сучасному світі розглядається як процес розвитку особистості на матеріалі і за допомогою засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів, навчання різним формам самовираження за допомогою медіатехніки.

Базовими цілями медіаосвіти стають розвиток комунікативних здібностей учнів; формування критичного мислення; навчання сприйманню інформації, перекодуванню візуального образу у вербальну знакову систему; оцінювання якості інформації, вироблення умінь вибирати при «споживанні» інформації з мас-медіа; підвищення загальнокультурного рівня особистості.

Таким чином, сучасний учень має орієнтуватися в сьогоденному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації, розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати медіа повідомлення, розшифровувати та використовувати закодовану в медіаповідомленнях інформацію, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, розрізняти та застосовувати методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; збирати, обробляти, зберігати та передавати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності, самостійно створювати медіаповідомлення в галузі професійної діяльності.

Медіаграмотність допомагає учню активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, інтернету, допомагає йому краще зрозуміти мову екранних мистецтв.

Актуальність даного курсу визначається нагальною необхідністю вивчення учнями видів медіа, що в майбутньому стане основою для набуття ними теоретичних уявлень про медіаосвіту як про ефективний засіб розвитку творчої, самостійно і критично мислячої особистості в умовах інтенсивного збільшення інформаційного потоку.

Курс у восьмому класі є пропедевтичним і дає учням початкові знання щодо основних понять, аналізу видів медіа і конкретних медіатекстів.

Мета курсу – формування теоретичної бази знань учнів з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності учнів та їхньому міжособовому спілкуванні; навчання сприйняттю і переробці інформації, переданої каналами мас-медіа (в широкому тлумаченні), розвиток критичного мислення, умінь розуміти прихований зміст того чи іншого повідомлення, протистояти маніпулюванню свідомістю індивіда з боку мас-медіа; включення позашкільної інформації в контекст загальної базової освіти, в систему предметних знань і умінь; формування вмінь знаходити, готувати, передавати і приймати інформацію, в тому числі, з використанням різних медіаресурсів.

Мета курсу – здатність аналізувати види і тексти медіа, засоби комунікації, критично сприймати медіатексти, володіти методами і прийомами психологічного захисту від непотрібної інформації, безпечної поведінки в медійному просторі, навичками організації особистісного медійного простору (в тому числі й творчими); розвивати мотивацію щодо формування індивідуальної медіаграмотності.

Результатом виконання програми мають стати наступні знання і вміння:

- підбирати медіаресурси для визначення, дослідження й репрезентації питань і проблем, для здійснення тих чи інших проектів;
- оцінювати мову медіатекстів, визначати їх форми, жанри і категорії;
- вміти «читати», ідентифікувати й обговорювати аудіовізуальні тексти, у тому числі, пов'язані з мовою медіа (ракурс, план, колір, звук і т. д.);
- вміти описувати головні функції тих чи інших творців медіатекстів і людей, пов'язаних з їх поширенням;
- вміти ставити запитання з приводу головної думки медіатексту, виражати думки з приводу його змісту (точність, доречність, упередженість тощо) і форми;
- порівнювати власний досвід з аналогічним досвідом у сфері медіа всередині своєї вікової групи;
- розуміти специфіку жанру й виду медіатексту;
- обирати шляхи представлення матеріалу в медіатексті;
- аналізувати вплив реклами;
- визначати різниці між реальною подією та її відображенням у медіатексті;
- вміти порівнювати власну думку з думкою інших учнів, виражати свої думки;
- використовувати медіатекст для дослідження людських відносин, нових ідей, своєї та чужої культури («діалог культур»);
- оцінювати ефективність різних елементів, використовуваних у медіатексті;
- обґрунтовувати свій вибір під час дискусії про медіапродукцію;
- уважно та критично «читати» медіатексти;
- відбирати медіатексти відповідно до розважального чи інформаційного аспекту змісту;
- аналізувати вплив медіа на професійний розвиток і дозвілля людей.

Програма з медіаосвіти для 8 класу містить вимоги які базуються на вимогах «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні»:

- програма психологічно обґрунтована, тобто відповідає віковим особливостям навчання підлітків;
- програмою закладає типи занять, які базуються на інноваційних підходах в освіті: демократичні засади спілкування педагогів та учнів, інтерактивні методи навчання, групові форми організації самого процесу навчання тощо;
- в програмі інтегруються медіаосвітні елементи з різних предметів, вивчених учнями на період навчання у 8 класі.

У програмі прослідковується поетапність медіаосвіти: навчання сприймати інформації з екрану, навчання оцінювати якість інформації, формування критичного мислення учня, навчання емоційного сприйняття творів сучасної медіакультури, розкриття технології створення й інтерпретації інформації, творчість за допомогою нових медіа.

Програма складається з наступних частин:

- пояснювальна записка;
- зміст тем з погодинним розподілом на кожен тему і переліком знань, вмінь;
- критерії оцінювання набутих знань, вмінь;
- переліком основних термінів;
- перелік рекомендованих інтернет-ресурсів;
- рекомендованої літератури.

Зміст навчального матеріалу курсу, поданий у програмі, побудований з використанням інноваційної педагогіки, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага, творче співробітництво, і зумовлює використання особистісного діалогу як домінуючої форми навчального спілкування, спонукає до обміну думок, вражень, моделювання життєвих ситуацій, включає спеціально структуровані ситуації вибору, авансування успіху, самоаналізу, самооцінки, самопізнання. Викладання курсу базується на теоретичних та методологічних засадах педагогіки співробітництва, що передбачає створення демократичної атмосфери на уроках, суб'єкт-суб'єктні відносини між учнями та вчителем, особистісно-орієнтований підхід. Принципово важливою є орієнтація на розвиток творчості, творчої активності, творчого мислення, здібності до адекватної діяльності в нових умовах. **Загальні принципи, на яких побудовані заняття:**

принцип посиленої рухової активності – на медіаосвітніх заняттях передбачати чергування моторики різного рівня, зокрема пересування дітей в межах класу (обмін місця знаходження підгруп, перехід з групи в групу і т.ін.), переміщення предметів, а також вихід на живу природу і різні цікаві місця поселень для розуміння особливостей їх медійного відображення, використання різних тілесних поз для отримання різних ракурсів, репортажів про спортивні події тощо (з урахуванням техніки безпеки), дрібної моторики, наприклад, при виготовленні пластилінових зразків для анімації;

принцип ресурсної передачі знань – активізувати знання, які дитина має (отримала із неформальної стихійної медіаосвіти) через організацію спільної дії дітей; педагог визначає неповноту (дефіцит) знань, бачить помилки і визначає

напряму розвитку, відповідно активізує потребу в знанні (створює виклик, який мотивує дітей); спираючись на відому дітям інформацію, додає потрібну їм для виконання практичних дій, але ще невідому інформацію;

принцип комунікативної пропедевтики – на медіаосвітніх заняттях учні включаються в конструктивне спілкування. Живе неформалізоване спілкування може загострювати приховані конфліктні стосунки між окремими учнями або підгрупами, що пов'язано з їхніми різними медіауподобаннями. Програми мають спрямовуватись на отримання дітьми спільного досвіду командної роботи, що дає можливість об'єднати різні здібності дітей, враховуючи існуючі стосунки. Так, наприклад, використовувати в якості мотивуючого виклику порівняння учнів між собою прийнятно за умови системної профілактики булінгу (що гарантує відсутність знущань групи над інаковими дітьми, загострення цькування тощо);

принцип гнучкого і розмаїтого змістового наповнення занять – гнучке пристосування до потреб учнів, їх захоплень, моди, актуальної медіаситуації. Створення можливості учням вільно обговорити свої медіапрактики між собою і з дорослим (демонстрація конструктивних способів комунікації);

принцип циклічності програм і врахування сенситивних періодів – підбір медіаматеріалу для занять визначається віковими особливостями учнів, що робить їх особливо чутливими до певної тематики. У сенситивний період необхідні для формування медіаграмотності психічні новоутворення формуються легше (з меншою кількістю зусиль), ніж до або після цього вікового періоду.

Програма даного курсу, враховуючи вікові особливості взаємодії дітей з медіа, є пропедевтичною і тому націлена передусім на початкові знання, елементарні уявлення та найпростіші вміння для подальшого поглиблення медіаосвіти у наступних класах.

У процесі викладання курсу «Основ медіаграмотності» для вироблення практичних навичок доцільно застосовувати різноманітні методи та форми, що відповідають принципам та особливостям цього курсу. Враховуючи, що однією з таких особливостей є засвоєння навчального матеріалу шляхом практичної діяльності учнів, необхідно широко використовувати розвиваючі, інтерактивні методи, надаючи їм перевагу над репродуктивними. Це передбачає поєднання індивідуальних, групових та фронтальних форм роботи, застосування як ефективних традиційних, так і інноваційних, зокрема інтерактивних, методів навчання. По завершенню занять учні будуть не тільки володіти запасом знань з основних понять видів, жанрів медіа, але і вміти використовувати ці знання на практиці.

Навчальний матеріал курсу розподілений на теми, для кожної з яких визначені орієнтовні часові межі. Структурною складовою програми стають **практичні заняття**, якими завершується майже кожна тема. На кожне таке заняття виділено окрему годину. Кожне із запропонованих практичних занять має тему і несе велике змістове навантаження згідно із місцем заняття у контексті певної теми. Практичне заняття передбачає здебільшого самостійну роботу учнів над певним аспектом змісту теми, використовуючи різноманітні джерела знань. Під час практичного заняття вчитель виконує роль консультанта в процесі самостійної роботи учнів, надаючи їм необхідну допомогу.

Під час оцінювання навчальних досягнень з основ медіаграмотності враховується:

- рівень оволодіння теоретичними знаннями;
- рівень оволодіння практичними вміннями та навичками.

Застосування на практиці критеріїв навчальних досягнень учнів потребує обов'язкового врахування їх вікових особливостей.

8 (9) клас. Основи медіаграмотності. 35 годин.

Кількість годин	ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	ДЕРЖАВНІ ВИМОГИ ДО РІВНЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ
1	Введення до курсу. Місце медіа та інформації у сучасному світі. Мас-медіа, комунікація, журналістика, медіа-контент. Поняття «медіаосвіти» і «медіаграмотності».	Знати: • визначення понять медіа, медіа-контент, комунікація, інформація, журналістика; • основні засоби масової інформації. Вміти: • визначати роль інформації та мас-медіа у сучасному світі; • визначати завдання медіаграмотності.
3	Тема 1. Різновиди та історичний розвиток медіа Преса, фото, реклама. Радіо, кіно, телебачення. Інтернет, мобільний зв'язок. Свобода мас-медіа як важливий показник демократичності суспільства.	Знати: • історичні аспекти та хронологічний аспект створення ЗМІ • різновиди ЗМІ • зміст понять і термінів теми Вміти: • відрізняти види медіа за їх ознаками, розуміти специфіку жанру й виду медіатексту • характеризувати етапи розвитку засобів масової комунікації • аналізувати вплив медіа на професійний розвиток і дозвілля людей
3	Тема 2. Друковані ЗМІ Поняття «преса» Жанрова палітра у пресі: інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри. Структура сучасної газети. Маніпулятивні можливості преси. Медіарепрезентація. <i>Практична робота «Аналіз газет за жанровим наповненням» (1 год.)</i>	Знати: • визначення груп жанрів друкованих ЗМІ • перелік професій, пов'язаних зі пресою • назви складових газети • поняття та приклади медіарепрезентацій Вміти: • наводити приклади маніпуляцій медіа зі сторінок друкованих видань • аналізувати маніпулятивні можливості друкованих ЗМІ • застосовувати набуті знання у практичній діяльності
3	Тема 3. Фотографія Роль фотографії у масовій комунікації, жанри та види фотографії, професії пов'язані з фотомистецтвом. Відомі фотомитці України і світу. <i>Практична робота «Створення образу людини з допомогою</i>	Знати: • історію розвитку, жанри і види фотографій • перелік професій, пов'язаних із фотомистецтвом • основні поняття з налаштування фотокамери та структуру побудови кадру Вміти: • характеризувати особливості статичних візуальних образів • визначати різницю між реальністю та її відображенням на фотографії

	<i>фотографії» (1 год.)</i>	• застосовувати набуті знання у практичній діяльності
7	Тема 4. Кіно і телебачення Історія розвитку кіно. Види та жанри кінопродукції. Мова кіно. Анімація як особливий вид кіно. Професії пов'язані з кінематографом. Видатні режисери сучасності: Україна, світ. Склад знімальної групи. Основні етапи створення фільму Сучасні телевізійні жанри. Новини на телебаченні. Професії, пов'язані з телебаченням: журналіст, оператор, режисер. <i>Практична робота «Написання літературного сценарію» (1 год.)</i> <i>Практична робота «Створення презентації про улюблений фільм» (1 год.)</i>	Знати: • види і жанри кінофільмів та телебачення • основні професії, задіяні у сфері виготовлення кіно та телебачення • поняття мови кіно: кадр, ракурс, план тощо • основні виразні засоби кіно • основних режисерів України та світу • різницю між літературним та режисерським сценарієм • процес створення та основні пункти сценарію Вміти: • аналізувати процес створення кіно та телепродукції для різних типів аудиторії • характеризувати специфіку кіно і телепродукції • «читати», ідентифікувати й обговорювати мову медіатекстів пов'язаних із екранною мовою (ракурс, план, колір, звук і т. д.); • визначати способи побудови і написання сюжету; • аналізувати кілька сюжетних ліній • розрізняти поняття «кіно репрезентація» • застосовувати набуті знання у практичній діяльності
5	Тема 5. Інтернет і мобільний контент Засоби комунікації у мережі Інтернет: соціальні мережі, форуми, чати. Історія, вплив, аналіз позитивних та негативних факторів використання. Поняття блогу та блоггової журналістики (публіцистики). Онлайн-журналістика. Безпека та етика поведінки у мережі Інтернет. Специфічна мова інтернет-середовища. <i>Практична робота «Новітній мультимедійний засіб Інтернет: за і проти (пошук та представлення</i>	Знати: • визначення понять соціальна мережа, чат, форум, блог, кіберпростір • історію створення Інтернету • позитивні і негативні фактори активного використання мережі • види блоггової журналістики • основні правила безпечного використання Інтернету Вміти: • розпізнавати засоби комунікації у мережі Інтернет і визначати їх особливості • знаходити інформацію у мережі Інтернет • ефективно опрацьовувати результати обробки пошукових запитів • користуватися програмним забезпеченням для роботи в Інтернеті • характеризувати маніпулятивні можливості веб-сторінки • аналізувати взаємозв'язок використання інтернету та ризиків і порушень психофізіологічного здоров'я • використовувати набуті знання для практичної діяльності

	<i>аргументів)» (1 год.).</i>	
3	Тема 6. Реклама Історія та роль реклами у сучасному суспільстві. Види та форми реклами. Специфічні види реклами. Психологічні маніпуляції у рекламних зразках. <i>Практична робота «Створення власного рекламного продукту» (1 год.).</i>	Знати: • визначення терміну реклама • історію реклами • види та форми реклами • як створити рекламний медіа текст Вміти: • визначати мову реклами • аналізувати вплив реклами на аудиторію та її маніпулятивні можливості • формулювати висновки щодо ставлення до реклами • наводити приклади спроб маніпуляції свідомості у рекламних меседжах • використовувати набуті знання для практичної діяльності
3	Тема 7. Радіо і музика Радіо як мас-медіа. Формати радіо. Основні формати радіо в Україні. Он-лайн радіо. Відеокліп як засіб візуалізації музичного твору. <i>Практична робота «Яку музику слухають сучасні підлітки» (або «Вплив музики на психічний та емоційний стан людини»). Створення анкети і проведення опитування в школі. (1 год.).</i>	Знати: • формати радіомовлення • поняття пасивності сприйняття радіо • визначення терміну «відеокліп» • основні різновиди відеокліпів • різницю між аудіо та аудіовізуальним сприйняттям музичного твору • аспект впливу музичних складових (тексту, музики, голосу тощо) на емоційний стан людини Вміти: • класифікувати формати радіо • характеризувати психоемоційний вплив музичних творів • аналізувати мову музичного медіатексту • використовувати набуті знання для практичної діяльності
3	Тема 8. Комп'ютерні та відеоігри. Історія створення. Комп'ютерні і відеоігри як окремий вид мистецтва. Класифікація і жанри комп'ютерних і відеоігор. Драматургія відеоігор. Поняття «кіберпростору». Online-ігри, комп'ютерна залежність. <i>Практична робота «Презентація улюбленої комп'ютерної гри: плюси і мінуси» (1 год.).</i>	Знати: • історію створення відеоігор • жанри комп'ютерних та відеоігор • ознаки комп'ютерної залежності Вміти: • класифікувати комп'ютерні та відеоігри за жанрами • характеризувати ознаки ігрової комп'ютерної залежності • розрізняти позитивні і негативні риси комп'ютерних відеоігор • використовувати набуті знання для створення презентації

3	Тема 9. Аналіз медіатексту Критичний аналіз медіа текстів - основа медіаграмотності. Внутрішні і зовнішні складові аналізу медіатексту: «агентство», «технології», «мова», «аудиторія», «репрезентація». <i>Практична робота «Створення плану аналізу медіа тексту та аналіз медіа тексту за вибором» (1 год.)</i>	Знати: • компоненти аналізу медіатексту • основні критерії, за якими можна робити власні висновки • основні види маніпуляцій зі сторони медіа Вміти: • критично «читати» медіа тексти • ставити запитання про різні аспекти медіатексту • виражати свої думки, порівнювати власну думку з думкою інших учнів обґрунтовувати свою думку під час дискусії • використовувати набуті знання для практичної діяльності
1	Узагальнення до курсу. Тематичне оцінювання	

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів
		Учень (учениця):
I. Початковий	1	розрізняє види медіа, може назвати 1-2 їх види, співвіднести поняття з його визначенням, відповідає на запитання уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру, виконує окремі навчальні дії без усвідомлення мети роботи (за зразком, за детальною інструкцією).
	2	відтворює незначну частину навчального матеріалу, вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так — ні”), має загальне уявлення про медіапроцеси, поняття і терміни медіа, відповідає на елементарні запитання короткими репліками, виявляє здатність до елементарного викладу думки.
	3	може двома—трьома простими реченнями розповісти про медіапроцеси, пояснити різницю між основними термінами і поняттями, утруднюється аргументувати, робити висновки, узагальнення, вибірково реагує на пізнавальний матеріал, вміє виконувати найпростіші функції з фото та відеотехнікою.
II. Середній	4	за допомогою вчителя може репродуктивно відтворити (у межах чотирьох—шести простих речень) основний навчальний матеріал теми, може повторити за зразком певну операцію, дію, діяти відповідно до детальної інструкції, за допомогою вчителя дати визначення поняття, утруднюється встановити зв'язки й залежності між явищами і процесами, пов'язаними з медіа, розуміє як використовувати на практиці техніку, розуміється на її основних складниках та функціях.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів
	5	може за допомогою вчителя, відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на його запитання, за допомогою вчителя визначає одну-дві окремі ознаки понять, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, утруднюється в оціночних судженнях, висловленні власної думки, має навички виконання елементарних дій за допомогою техніки та програмного забезпечення.
	6	виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, пояснює основні поняття, розуміє їх, може самостійно розкрити їх сутність, відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена, вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, утруднюється робити узагальнюючі висновки на основі засвоєної конкретної інформації, з допомогою вчителя може аналізувати, порівнювати, робити висновки, висловлювати оціночні судження, має навички виконання основних дій за допомогою техніки та програмного забезпечення.
III. Достатній	7	у цілому послідовно і логічно самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, виокремлює окремі ознаки явищ та процесів медіа, володіє теоретичним рівнем знань, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, застосовуючи мінімальну термінологію, може дати визначення понять, здійснює аналіз за простим планом, практично використовує фото та відеотехніку, з допомогою вчителя використовує методи пошуку у мережі, розуміє яким має бути фінальний результат проекту.
	8	має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, намагається аналізувати, порівнювати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між медіаявищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність, відповідає логічно, хоч і має неточності, виявляє інтерес, ініціює різноманітні проекти, але не завжди активний у їх завершенні, вміє знаходити в Інтернеті необхідну аудіо- та відеоінформацію, а також використовує програми для її відтворення, володіє навичками створення презентації і монтажу.
	9	добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією, знаходить і виправляє допущені помилки, може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів
IV.Високий	10	має міцні знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення, аргументувати їх, використовуючи різні джерела інформації, виявляє стійкий інтерес до змісту й процесу навчальної діяльності, використовує набуті знання для розв'язання нової навчальної проблеми, рецензує відповіді учнів, самостійно використовує техніку з метою самовдосконалення й отримання навчальної інформації, виконує індивідуальні завдання, працює у команді, активно реалізує творчий потенціал, вільно володіє технікою.
	11	на високому рівні володіє узагальненими знаннями в обсязі та в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, уміє аналізувати інформацію, ставити і розв'язувати проблеми, може використовувати інформацію з додаткових джерел, які використовує для постановки й дослідження інших проблем, виявляє сприйнятливість до нових знань, випробовує різні шляхи для досягнення результату, прагне успіху, активно використовує широкий спектр програмного забезпечення, призначеного для роботи з медіа-ресурсами, зокрема вміє користуватися камерами, знає їх основні налаштування, розуміється на програмному забезпеченні.
	12	має системні глибокі знання в галузі теорії й практики використання медіа-ресурсів, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення, володіє дієвими знаннями, які охоплюють не лише конкретні факти, але й сутнісні характеристики, взаємозв'язки й залежності між явищами в сфері медіа, самостійно ставить пізнавальну мету, ініціює нові ідеї, які втілює на практиці, вміє створювати проекти за допомогою техніки та програмного забезпечення, в процесі виконання завдань проявляє творчий підхід.

Основні терміни та їх визначення

Анімація - вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху намальованих (графічна анімація), об'ємних (об'ємна анімація) або цифрових (комп'ютерна анімація) об'єктів.

Аудиторія медіа - стійка сукупність людей, об'єднаних спільними інформаційними потребами.

Аудіокнига - художній або пізнавальний твір, зазвичай начитаний людиною (наприклад, професійним актором) або групою людей і записаний на будь-який звуковий носій (компакт-диск, mp3-диск, карту пам'яті тощо).

Блог (англ. blog, від web log - інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) - веб-сайт, основний вміст якого – це записи, що регулярно додаються (пости), які містять текст, зображення або мультимедіа.

Відеогра — непродуктивна діяльність, мотив якої полягає в самому процесі. Дії гравців координує комп'ютерна програма, яка організує ігровий простір і може виступати в ролі партнера, або встановлювати зв'язок між гравцями.

Відеокліп – відносно короткий за тривалістю відеоролик, який супроводжується музичним фоном, відео до певної музичної композиції, яке допомагає краще проілюструвати пісню.

Дизайн – характерні риси оформлення, творча розробка та реалізація естетичної складової будь-якого медіа.

Електронна книга – версія книги в електронному (цифровому) вигляді. Даний термін застосовується як для творів, представлених в цифровій формі, так і у відношенні пристроїв, що використовуються для їх прочитання.

Знімальна група - тимчасовий виробничо-творчий колектив, який безпосередньо працює над створенням фільму, телепередачі, реклами або серіалу.

Інтернет - всесвітня система взаємополучених комп'ютерних мереж, що базуються на комплекті Інтернет-протоколів та надають безперервний доступ до інформації, яка міститься у базі даних протоколів.

Інформація - це будь-які знання, які отримує споживач за допомогою різноманітних каналів (зорові, слухові тощо) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей.

Кінематограф – вид творчої діяльності, що об'єднує роботу над створенням, розповсюдженням, зберіганням та демонстрацією кінофільмів. В деяких випадках може означати сукупність кінофільмів.

Кінопродукція - сукупність кінематографічних творів, призначених для демонстрації глядачам.

Комп'ютерна гра - комп'ютерна програма або частина комп'ютерної програми, що служить для організації ігрового процесу (геймплея), зв'язку з партнерами по грі, або сама виступає в якості партнера.

Комп'ютерна залежність – неможливість людини відмовитись від використання комп'ютера. Як правило це або інтернет-залежність (постійне використання мережі Інтернет), або ігрова залежність (залежність від комп'ютерних ігор).

Комунікація — це процес передачі інформації, який складає механізм взаємин між людьми. Розрізняють автокомунікацію, міжособистісну, групову та масову комунікацію.

Критичне мислення (бачення, оцінювання) — це психологічний механізм медіаграмотності, здатність до сприймання повідомлень такими, якими вони є, й подальше оцінювання у відповідному середовищі, глибоке й детальне розуміння історичного, економічного та художнього контекстів систем, представлених у повідомленні, здатність уловлювати нюанси в поданні інформації та відмінність від форми подання інших повідомлень на цю тему, здатність зробити висновки про сильні та слабкі сторони повідомлення.

Маніпуляція - спеціальний прийом, що впливає на поведінку індивіда чи групи осіб у суспільстві, змушує його піддаватися впливу.

Мас-медіа, медіа – засоби одночасної передачі інформації групі людей, тобто канали масової інформації (радіо, телебачення, преса, кіно, фотографія, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, Інтернет тощо).

Медіаосвіта – формування медіаграмотності на матеріалах та за допомогою засобів масової інформації, кінцева мета якої критичне сприйняття медіаповідомлень.

Медіаграмотність – це розуміння прийомів за допомогою яких медіа створюють різні типи повідомлень, того як вони подають інформацію і які методи використовують для організації матеріалу, критичний погляд на медіаконтент.

Медіарепрезентація – інтерпретація медіа-каналом певних подій, фактів та явищ.

Мобільний зв'язок - електрозв'язок із застосуванням радіотехнологій, під час якого кінцеве обладнання хоча б одного із споживачів може вільно переміщатися в межах усіх пунктів закінчення телекомунікаційної мережі, зберігаючи єдиний унікальний ідентифікаційний номер мобільної станції.

Музика – мистецтво поєднання музичних звуків у логічній та гармонійній послідовності, яке впливає у музичний твір.

Онлайн-гра - комп'ютерна гра, що використовує постійне з'єднання з Інтернетом.

Поліграфія - галузь техніки, сукупність технічних засобів для множинного репродукування текстового матеріалу й графічних зображень.

Преса - друковані засоби масової інформації, які виходять під постійною назвою, мають періодичність виходу та тираж. Можуть відноситись газети, журнали, альманахи, бюлетені, збірки тощо.

Радіо – різновид бездротового зв'язку, при якому у якості носія сигналу виступає радіохвиля, що вільно ???) розповсюджується простором.

Реклама (від лат. *reclamare* - «поновлювати крик, знову кричати, кликати, голосно заперечувати») - спеціальна інформація про осіб чи продукцію, що розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку, або звернення уваги на соціальні проблеми.

Репрезентація — представлення тих чи інших аспектів реальності в певних (тих, а не інших) словах, поняттях чи образах.

Соціальна мережа - платформа, он-лайн сервіс або веб-сайт, призначені для побудови, відображення і організації соціальних взаємин, візуалізацією яких є соціальні графи. Характерними особливостями є: повний спектр передачі інформації, створення власного профілю із своїми даними, можливість спілкуватися зі знайомими людьми через мережу Інтернет.

Телебачення – процес створення та поширення телепродукції на різну відстань шляхом передачі антенного, кабельного, супутникового чи цифрового сигналу.

Форум – веб-сайт, який надає послуги спілкування на певні створенні теми. Тема задається модератором або певним користувачем, а інші користувачі можуть продовжувати її або ні.

Фотографія – зафіксована за допомогою фотокамери у електронному або плівковому вигляді миттєвість життя.

Фотофільм – відеоряд, що складається з фотографій, пов'язаних одна з одною загальною ідеєю та сюжетом. Як правило, супроводжується музикою.

Художньо-публіцистичні жанри – жанри у журналістиці, що поєднують в собі понятійні і образно-виражальні засоби, володіють великою емоційною силою, розкривають типове через індивідуальне. До них відносять фейлетон, нарис, памфлет, карикатуру та комікс. Вважаються найменш поширеними у сучасних ЗМІ.

Чат - засіб обміну повідомленнями у комп'ютерній мережі в режимі реального часу, а також програмне забезпечення, що дозволяє організовувати таке спілкування. Характерною особливістю є те, що комунікація відбувається саме в реальному часі або близька до цього, що відрізняє чат від форумів.

Перелік рекомендованих для курсу онлайн-ресурсів

1. <http://www.youtube.com/> – відеохостинг «Youtube»;
2. <http://www.facebook.com/> – соціальна мережа «Facebook»;
3. <http://www.vk.com/> – соціальна мережа «Вконтакте»;
4. <http://www.twitter.com/> – сервіс мікроблогів «Twitter»;
5. <http://www.livejournal.com/> – сервіс для ведення блогів «LiveJournal»;

6. <http://uk.wikipedia.org/> - мережева енциклопедія «Вікіпедія»;
7. <http://www.aup.com.ua/> - Академія Української Преси;
8. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> – український лінгвістичний портал «Словники України»;
9. <http://www.idea-ukraine.org/> – проект «Відкритий світ інформаційних технологій»;
10. <http://www.4uth.gov.ua/> – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва (м. Київ);
11. <http://www.chl.kiev.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей;
12. <http://www.nbu.gov.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (м. Київ);
13. <http://www.nplu.org/> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (м. Київ);
14. <http://www.loc.gov/> – веб-сайт Бібліотеки Конгресу США;
15. <http://prostir.museum/> – портал «Музеї України»;
16. <http://www.louvre.fr/> - веб-сайт музею Лувр (Франція);
17. <http://muzeimira.ru/samye-izvestnye-muzei-mira> - веб-сайт «Музеи Мира»;
18. <http://www.kontorakuka.ru/museums/main.htm?right=http://www.kontorakuka.ru/museums/right.htm/> - веб-сайт «Контора Кука»: Кращі музеї Європи і світу-інформація про історію та колекції;
19. http://www.ph4.ru/virtur_virtual-museum.ph4/ - веб-сайт «Віртуальні музеї та галереї світу»;
20. <http://pinchukartcentre.org/> - сайт музею сучасного мистецтва «PinchukArtCentre»;
21. <http://osvita.mediasapiens.ua/> - веб-сайт «Медіаграмотність»;
22. <http://www.mediakrytyka.info/> - веб-сайт «Медіакритика»;
23. <http://www.kinopoisk.ru/> - веб-сайт присвячений кіно «Кинопоиск»;
24. <http://www.kinomania.ru/> - веб-сайт присвячений кіно «Киномания»;
25. <http://www.imdb.com/> - веб-сайт «Internet Movie Database»;
26. <http://dir.pro-kino.com/> - каталог кіносайтів;
27. <http://www.ukrpress.com/> - каталог онлайн-версій українських друкованих видань та інших ЗМІ;
28. <http://www.proradio.org.ua/> - веб-сайт «ProRadio»;
29. <http://myradio.ua/fmradio/> - **каталог кращих FM-радіостанцій;**
30. <http://sradio.ru/country/%D3%EA%F0%E0%E8%ED%E0/> – **перелік FM та Інтернет-радіостанцій України;**

31. <http://www.fdr.com.ua/> - радіокомпанія «ФДР»;
32. <http://top.usoz.ua/> - рейтинг веб-сайтів України;
33. <http://top.bigmir.net/> - рейтинг веб-сайтів України за версією порталу «Bigmir.net»;
34. <http://www.bravica.ru/media/music.htm/> - рейтинг кращих музичних сайтів;
35. <http://funphoto.ua/> - веб-сайт про фото «funPhoto»;
36. <http://www.photosight.ru/> - веб-сайт про фото «Фото.сайт»;
37. <http://www.arttutorials.ru/> - веб-сайт з уроками по фотомонтажу;
38. <http://www.hurtom.com/portal/> - веб-сайт підтримки всього українського;
39. <http://www.telekritika.ua/> - медіа-ресурс «Телекритика»;
40. <http://comin.kmu.gov.ua/> - Державний комітет *телебачення* і радіомовлення України;
41. <http://www.simon.ua/saityoreklame,marketinge,pr.htm/> - каталог сайтів про рекламу;
42. <http://www.adme.ru/> - сайт про творчість: реклама, дизайн, фотографія;
43. <http://gamau.net/> - український ігровий портал;
44. <http://playua.in.ua/social/groups/> - сайт присвячений *комп'ютерним іграм*;
45. http://sound.nf.ua/kliyentam/stvorenyya_audioknygy/ - створення *аудіокниги*;
46. <http://audiokniga.org.ua/> - веб-сайт про аудіокниги та музичну індустрію.

Рекомендована література

1. Берген Р. Кино. Путеводитель по жанрам – М.: Кладезь-Букс, 2012. – 160 с.
2. Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини: З чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / Перекл. з англ. А. Іщенко. — К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. — 207 с.
3. Викентьев И. Л. Приемы рекламы и public relations. — СПб.: ТРИЗ- ШАНС, 1995. — 228 с.
4. Гід журналіста. – К., 1998. – 96 с.
5. Грачев Г.В. Личность и общество: информационно-психологическая безопасность и психологическая защита. М.: ПЕРСЭ, 2003.

6. Дворко Н.И. Профессия - режиссер мультимедиа— Спб., 2004. — 160 с.
7. Дискурс українських медій. — К.: Критика, 2010. — 655 с.
8. Довідник. Журналістика та медіа: Енциклопедія / Зігфрід Вайшенберг, Ганс Й. Кляйнштойбер, Бернгард Пьорксен. — К.: ЦВП, АУП. — 529 с.
9. Енциклопедія електронних мас-медіа. У 2 т. Мащенко І.Г. — Запоріжжя: Дике Поле, 2006.
10. Журавлева В. М. 250 советов фотографу, - М. — 1991, 47 с.
11. Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации: Часть I. Информация и коммуникация: Монография. — Киев: ЦВП, 2009. — 190с.
12. Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации: Часть II. Массовая коммуникация: Монография. — Киев: ЦВП, 2009. — 109 с.
13. Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации: Часть III. Теории и модели массовой коммуникации: Монография. — Киев: ЦВП, 2009. — 330 с.
14. Йоргенсен М. В., Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод. — Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. — 352 с.
15. Иванов В., Сердюк В. Журналістська етика: 3-є вид., випр. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.— 224 с.
16. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. — К.: Орианы, 2000. — 448 с.
17. Ковтун Ю.М. Курс „Медіаосвіта”. Експериментальний посібник 10 клас.
18. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. електронний ресурс http://www.ispp.org.ua/bibl_2.htm
19. Лебедев-Любимов А. Н. Психология рекламы. — СПб.: Питер, 2003. — 368 с.
20. Лігачова Н., Черненко С., Иванов В., Дацюк С. Маніпуляції на ТБ. — К.: Телекритика Інтерньюз, 2003. — 190 с. Кулик В.
21. Мастерство продюсера кино и телевидения. — М.: Юнити, 2007. — 864 с.
22. Медиаобразование // Российская педагогическая энциклопедия. Т.1/гл. ред. В.В.Давыдов. — М.: Большая российская энциклопедия, 1993.
23. Медіа-культура особистості: соціально-психологічний підхід / За ред. Л. А. Найдьоновой, О. Т. Баришпольця. — К.: Міленіум, 2009. — 440 с.

24. Медіаосвіта // Енциклопедія освіти /акад.. пед. наук України; головний ред.. В.Г.Кремень. 0 К.: Юрінком Інтер, 2008. - с. 481- 482.
25. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.
26. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
27. Музыкальная психология. Хрестоматия. Сост. М. С. Старчеус. - М., 1992.
28. Мультимедиа в образовании : специализированный учебный курс / Бент Б. Андресен, Катя ван ден Бринк ; авторизованный пер.
29. Мультимедиа в образовании: специализированный учебный курс / Бент Б. Андерсен, Катя Ван Дер Бринк – М.: Дрофа, 2007. – 224 с.
30. Орлов А. Аниматограф и его анима. Психогенные аспекты экранных технологий. — М: ИМПЭТО, 1995. — 384 с.
31. Основы драматургии и режиссуры рекламного видео. Творческая мастерская рекламиста. И. Б. Шубина. – М.: ИКЦ Март, 2004. – 320 с.
32. Плахов А. Всего 33. Звезды мировой кинорежиссуры. - Винница: АКВИЛОН, 1999. - 464 стр.
33. Почепцов Г. Контроль над разумом. — Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. — 350 с.
34. Пронин А. Как написать хороший сценарий – М.: Азбука-Классика, 2008. – 288 с.
35. Профессия - продюсер кино и телевидения. Практические подходы. – М.: Юнити-Дана, 2010. – 712 с.
36. Публіцистика. Масова комунікація: медіа енциклопедія / За заг. ред. В. Ф. Іванова. — К.: АУП, ЦВП, 2007. — 778 с.
37. Публіцистика. Масова комунікація: Медіа-енциклопедія / за загал. ред. В.Ф.Іванова. – К., 2007. – 780 с.
38. Роллингз Э., Моррис Д. Проектирование и архитектура игр. — Москва: «Вильямс», 2006. — 1040 с.
39. Романовский И.И. Масс-медиа. Словарь терминов и понятий. М.: Изд-во Союза журналистов России, 2004. с англ. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Дрофа, 2007. 224 с. : ил.
40. Спичкин А.В. Что такое медиаобразование. Курган: Изд-во Ин-та пов. квалификации и переподготовки кадров работников образования, 1999.
41. Сучасний медіаменеджмент в друкованих ЗМІ: Шляхи роздержавлення української преси / За ред. В. Іванова та Н. Ланге. — К.: ЦВП, АУП, 2008. — 300 с.

42. Український енциклопедичний кінословник. Т. 1. Основні терміни та поняття / Уклад.: С. Д. Безклубенко; О. Г. Рутковський; Київ. нац. ун-т культури і мистец., Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України. — Вінниця: КНУКІМ, 2006. — 500 с.
43. Федоров А. В. Медиаобразование: история, теория и методика. — Ростов: ЦВВР, 2001. — 708 с. Череповська Н.І. Візуальна медіакультура учнів ЗОШ - Київ, - Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, - 2010, - 155 с.
44. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007.
45. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. — 64 с.
46. Фрумкин Г. М. Сценарное мастерство – М.: Гаудеамус, 2011. – 224 с.
47. Фрумкин Г. М. Телевизионная режиссура. Введение в профессию.– М: Академический проект, 2009. – 144 с.
48. Шампандар А. Дж. Искусственный интеллект в компьютерных играх. — М.: «Вильямс», 2007. — 768 с.
49. Шариков А.В. Медиаобразование: мировой и отечественный опыт. – М.: Изд-во Академии педагогических наук, 1990.
50. Щербаченко Т. Як не заблукати в павутині – Львів: Видавництво Старого Лева, 2013. – 104 с.

Програма не є канонічним варіантом і не обов'язкова для її вивчення в повному обсязі.

Академія української преси висловлює подяку учасникам конкурсної комісії зі створення навчальної програми «Основи медіаграмотності» для учнів 8 класу, а саме Даниленко В.І., начальнику відділу педагогічної освіти та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Мележику В.П, завідувачу сектора підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Найдьоновій Л.А., заступнику директора Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, завідувачці лабораторії психології масової комунікації і медіаосвіти, Гуменюк Л.О., виконавчому директору Центру медіа-ініціатив, Дуцик Д.П., головному редактору Інтернет-сайту Mediasapiens, викладачці Могиллянської школи журналістики, експерту з медіаосвітніх питань.